

Røst og Værøy - oljevern og kulturminner

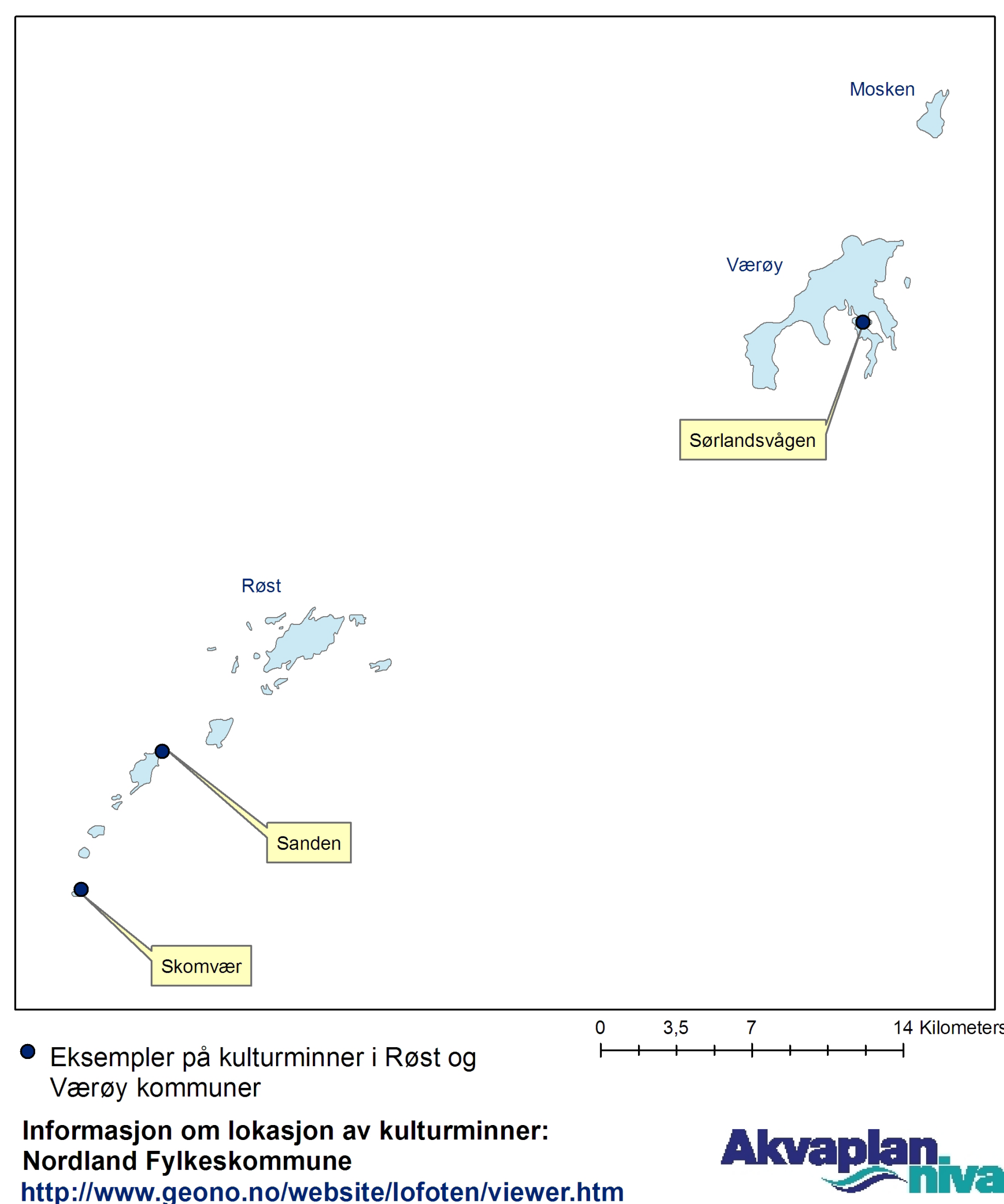
North Energy ønsker å bidra til økt kunnskap om de lokale forholdene på Røst og Værøy slik de får betydning for oppbygning av en god kystnær beredskap og utvikling av strategier for beskyttelse av viktige forekomster av sjøfugl, sjøpattedyr og kulturminner i strandsonen.

På Røst og Værøy finnes i tillegg til de viktige naturressursene mange kulturminner i strandsonen som må ivaretas i oljevernaksjoner. North Energy har gjennomført et prosjekt for å lære mer om disse og forberede for å ta dem med i beredskapsplanene.

Beredskapsplanlegging med hensyn til kulturminner

Kulturminner kan ha mange grader av vern. Noen kulturminner er automatisk fredede, andre har en mindre omfattende grad av vern og er i daglig bruk som f.eks. bryggeanlegg og driftsbygninger. Noen kulturminner er godt synlige, mens andre kan være vanskelige å skille fra resten av strandlinjen. I en oljevernaksjon er det viktig å ha skaffet seg kunnskap om hvor kulturminnene ligger, og ha inkludert dem i en beredskapsplan.

På øyer i ytre kyst vil det ofte ha vært bebyggelse fra gammelt av på de mest egnede områdene for f.eks. ilandstigning. Kulturminner som inneholder kaianlegg og driftsbygninger som er i daglig bruk til fiskerivirksomhet kan være aktuelle som depoter og lignende i en aksjon. Beredskapsplaner må ta hensyn til slike anleggs eventuelle vernestatus, og forsøke å velge de anleggene for bruk i aksjonen som innebærer minst mulig konflikt med kulturminner, og ta spesielle hensyn til dem som må benyttes. Ved et påslag av olje i strandsonen kan det være vanskelig å identifisere at et område inneholder verdifulle kulturminner, spesielt der disse ikke er synlige for legfolk. Det er da meget viktig at kulturminnene er inkludert som sårbare ressurser i prioriteringskart og beredskapsplan.

Kartet viser plasseringen av tre av de mange kulturminnene i Røst og Værøy kommuner.

Sanden

Automatisk fredede kulturminner bestående av tolv hustuffer med torvvegger på toppen av en av de mest interessante gårdshaugene i Nord-Norge. Gårdshaugen er trolig fraflyttet omkring Svartedauden. Trolig er Sanden også italieneren Pietro Querinis første landingsplass i januar 1432. Sanden er et meget godt eksempel på bukt som er godt egnet som fremskutt base for lokal oljevernaksjon, men som skjuler meget gamle, fredede og sårbare kulturminner det kan være vanskelig å se.

Skomvær fyr

Nyere tids kulturminne med fredet fyranlegg, og der bygningene har stor grad av bygningsmessig og fyrteknisk opprinnelighet.

Skomvær ligger utsatt til i ytre kyst.

Prosjektet "Miljø og kultur på Røst og Værøy"

North Energy har sammen med et fagteam fra Akvaplan-niva AS gjennomført et prosjekt hvor resultatet er en detaljert dokumentasjon av områder og lokaliteter som har natur- og kulturmessig betydning i forbindelse med miljøanalyser og beredskapsvurderinger, og som er viktige i planlegging av beredskap mot akutt oljeforurensning. Prosjektet er en del av forberedelser til mulig boring på produksjons-lisensen PL 526 – Vågar.

Resultatet er en kortfattet rapport, samt temakart med geo-taggede digitale fotografier av naturressurser og kulturminner. Disse vil bli lagt ut på www.northenergy.no og vil kunne vises i Google Earth. Materialet skal brukes i videre analysearbeid og presentasjonsformer, og er egnet for å formidle lokalkunnskap om viktige prioriterte ressurser til alle deler av en beredskapsorganisasjon.

Fylkeskommunalt registrerte kulturminner og SEAPOP-databasen til Norsk Institutt for Naturforskning ble brukt som underlag for arbeidet.

Tekst, fotografier, kart og layout: Cathrine S. Spikkerud og Geir M. Skeie, Akvaplan-niva AS

Sørlandsvågen

Nyere tids kulturminne der det er både nye og eldre bygninger i et historisk miljø. Bryggeanleggene er i daglig bruk.

Sørlandsvågen er et godt eksempel på anlegg som kan måtte benyttes i en oljevernaksjon til depot eller lignende, men der aksjonen må ta hensyn til vernestatusen.

Svært mange brygge- og kaianlegg i Røst og Værøy har vernestatus og må behandles deretter i en beredskapsplan.

